

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Chronicon Cisterciensis Ordinis

Le Mire, Aubert

Coloniae Agrippinae, 1614

Privilegia Cisterciensibus à Romanis Pontificibus concessa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11259

vt tradit Camuzæus in Notis ad Chronicon Roberti Altifiodorensis. Scripsit Alanus præfationem in vitam S. Bernardi.

*Laudensis
Abbat. in
Flandria.*

Laudensem Abbatiam, vulgò *Lo* nuncupatam, primo lapide ab Insulis Flandriæ emporio, Christi anno 1152. conditam scribit Meyerus in Annalibus Flandriæ: sed quo auctore, nõ addit. Sunt qui eam gloriam *Theoderico Alsatio*, Flandriæ Comiti, alij verò cuidam *Guilielmo* Lodenfi seu Laudensi tribuunt. In loci Archiuis cœnobium istud proprio nomine, *Laus B Virginis*, nuncupatur.

*Nostre
Dame de
Grace.*

Est huic cœnobio vicinum Deiparæ Virginis sacellum, quod annis superiorib⁹ multorum miraculorum gloria est illustratum, hodieque assiduo piorum hominum concursu frequentatur. Sacellum vulgò nuncupant, *Nostre Domina gratiarum*.

PRIVILEGIA CISTERCIENSIBVS
à Romanis Pontificibus concessa.

SVmmo Ordinis Cistertiensis Præfuli submissè parendum, notat S. Bernardus epist. 6. ad Arnoldum Abbatem Morimundensem. Ac monasticus quidem hic Ordo, multorum præconijs celebratus est, ideoque priuilegiarijs muneribus Apostolici solij vberrimè cumulatus. Nam præter ea quæ huius honori familiæ tribuit Petrus Blesensis, epist. 4. ad quendam Cistertiensis

COD.

conuentus Præfectum, Cluniacenses etiam, sacra largitate, Cistertij initia progressusque illustres adiuuerunt. Dedi, inquit Petrus Cluniacensis, Cistertiensibus fratribus, quibusdam in locis decimas. Sed tanta iam est per Dei gratiam ipsorum, & aliorum religiosorum vbiq̃ue terrarum in circuitu nostro numerositas, vt si omnes decimas indulserimus, iam decimam ferè numeri nostri partem perdamus. lib. 3. epist. 33. ad Innocentium II. Christianæ Ecclesiæ antesignanum. vnde & Cistertiensis pietatis merito dicatum est iam olim metricum elogium istud:

Vt sidus nitidum, vester præfulgidus Ordo

Iam penitus toto clarus in orbe micat.

Sanctus, & exempt⁹. primaq̃, ab origine liber:

Nullus in hunc quidquam iuris habere solet.

Nouum enim Cistertiense sodalitiū amplexatus fuit vltro Paschalis II. Pontifex de Paschalis
cimoquarto Kalend. Maias, an. 1100. hoc co- II.
dicillari clausula: *Paschalis II. venerabili filio
Alberico noui monasterij Abbati, quod in Cabilo-
nensi parochia situm est, eiusq̃ue successoribus, &c.
Quod locus Cistertij ab omni mortalium molestia
tutus, & liber maneat, & controuersia pacifica-
tio inter Cistertienses & Molismenses. Interie-
ctis deinde aliquot annis, Calixtus II. Papa, Calixtus
sanxit primæuas Cistertiensis Abbatis, cœ- II.
tusque sui monastici constitutiones, vulgò
iūm dictam, Chartam caritatis, consuetudines
& sta-*

Eugen. 3. & *Statuta Ordinis*, Bullato diplomate, 10. Ianuar. an. 1119. Postmodum *Eugenius III.* Papa, qui Cisterciensis familiae adscriptus fuerat, cuncta eius instituta, legesque monasticas comprobauit. Kalend. Sextilibus, an. 1152.

Anast. 4. Quis *Anastasius IV.* successor, velut cumulo, adiecit v. Idus Decemb. an. 1153. vt propter *communia interdicta terrarum*, nulla *Ecclesiarum Cisterciensium* à diuinis compellatur obsequiis abstinere. Interdicimus item, ne aliqua omnino persona fratres ordinis vestri audeat ad secularia iudicia prouocare, sed sub Ecclesiastici iudicis examine experiendi habeat facultatē. Secūdum, quæ *Alexander III.* Papa collato symbolo, addidit hoc Cisterciensium priuilegijs: *Electus*, ne vlli *Archiepiscoporum*, vel *Episcoporum* emancipatus, vel quasi absolutus, tradatur: sed nec post factam *Archiepiscopo*, vel *Episcopo* suo professionem, occasione eius, ordinis sui constitutiones transgrediatur. Item quod quilibet *Abbas* ordinis potest absoluerē fratres sui monasterij, & eos, qui ad Ordinē accedunt, à vinculo excommunicationis per appositionē ignis, pro violenta manuum iniectioe in clericum, vel aliā religiosam personam, & pro cōmunicatione cum excommunicatis, mediante pœnitentiā salutarī. Rursus vt peculiare Cistercij ius aliud calleamus, præmittendum, nemini fas esse, monasticā præfecturā, *Abbati*, indicta causa, abrogare, vel auctore quidē superiori Antistite. Quemadmodū in

Cor-

Corbienses Ambianorum monachos decretū fuit, Rhemensi in synodo peracta, an. 892. Quam refert Flodoardus in sacra Rhemorū historia, lib. 4. ca. 7. vice etiam versa maioribus dicecesum Præfectis interdictū est, monasticos Præsules, inconsulto eorū conuentu, sacro munere abdicare: nisi & alijs simul in consiliū adhibitis, Episcopalis territorij, cœnobiarchis. vt Turonica II. Synodo definitū voluitur, ac denuò statutū ab Alexandro 3. Papa in Lateranensi Ecclesiæ Concilio, parte vlt. ad Patriarcham Hierosolymorum.

Idem certè Alexander Cistertiensi sodalitia, hanc addidit prærogatiuā: *Quod Abbatibus deponendis, si commoniti, sua pralationi sponte cedere noluerint, non liceat ad Sedem Apostolicā appellare, aut reatum defendere*: solenni Instrumento IV. Nonas Quintiles, an. 1169. Quo pariter instrumento, *Licet Abbatibus nouitios suos benedicere, & alia qua ad illud officium pertinent, exercere: etiam si ab Episcopis benedictione petita, & negata, benedicti non sint. Quod si Episcopi aliquid ab Abbatibus contra priuilegia Ordinis petierint, licet eis auctoritate Apostolica denegare*. Nil planè diuersum, de sacra ipsius benedictione Abbatis, sanxit Alexander ille, decretali epistola ad Cistertienses, cap. I. de supplen. neglig. Prælat. cap. meminimus de accusat.

Lucius III. summus Christianorū Præsul, *Lucius 3.*
Cister-

Cistertiensibus indulgit xi. Kalen. Decemb. an. 1183. quod Episcopi in benedictionibus Abbatum sint contenti professione, quæ noscitur instituta ab initio ordinis: scilicet quod Abbates tunc debent dicere (saluo ordine suo, & priuilegijs Ordinis) nec compellatur aliam tunc facere professionem contra Ordinis instituta.

Lucius 3.

Pontificias sanè illas Lucij III. litteras non modò stabilijt eius successor Urbanus III. sed infrà scriptis simul adauxit an. 1186. Quod sede Episcopali vacante, omnia illa Cisterienses à vicinis Episcopis suscipere possint, item ab Episcopis transeuntibus per monasteria, monachorum ordinationes, vasorum & vestium benedictionem recipere valeant. Quod nulli liceat, personas ordinis, etiam pro monasteriorum possessionibus, ad iudicia secularia trahere, nec ad concilia, synodos, seu ad loca ordinis, causa ordines celebrandi, chrisma faciendi, causas tractandi, vel congregationem conuocandi, accedere. Quod nullus, infrà miliare ab Abbatijs vel grangijs ordinis edificia noua faciat. Quod in causis Cisteriensium, siue ciuilibus, siue criminalibus, liceat eis fratrum Minorum testimonijs vti, &c.

Gregorius 3.

Indè sensim Gregorius IX. Papa statuit, Cisterienses, Romano ex diplomate in ius minimè vocari, nisi illo ipso nominatim, ordinis eiusce cōmemoratio facta ostenderetur, authenticis tabulis 3. Idus Ianua. anno 1227. mirè consentaneis Alexandri III. Epistola

stolæ decretali, Cùm ordinem Cistertien-
sem de rescript. Gregoriana rursus charta
alia sancitum fuit, monasticorum suffragio-
rum libertatem in cooptando aliquo eius
ordinis cœnobiarcha, minimè præpediri, à
diœcesano Antistite, vel alio quoquam.

Prædictis autem Romanorum Pontifi- *Vrbani. 4.*
cum beneficijs, subiecit hoc *Vrbanius IV.* Papa,
ne delegati à sancta Sede Internuntij, man-
dati uè Apostolici exsecutores, valeant ana-
thematis spiculum distringere in Cistertien-
ses, aut exquisito procurationis titulo ab ijs
pecunias exigere, codicillis pridè Nonas
Maias, anno 1260. datis. Is quoque Pontifex
Cistertiensibus fœminis, virorum priuilegia
communicauit, æquatâ omnium sorte, Idib.
Maijs: eodem anno. Quibus Cistertij priui-
legijs iudices dati sunt peculiare, cœnobi-
archa beati Stephani, Diuionensis, alijque
Ecclesiarum Præfecti nonnulli, à Bonifacio
VIII. Antistite Maximo: ita vt cœnobita-
rum eiusmodi sacris litibus, posthabita quâ-
uis prouocatione, iudicium interponerent,
bullatis litteris Sexto Id. Ianuar. anno 1238.
expeditis.

Nicolaus IV. decreuit liberum fore Ab- *Nicolaus*
bati Cistertienfi, & quatuor primis Abba- 4.
tibus arbitrium potestatemque in res ac ne-
gotia inferiorum primatuû monasticorum,
ac singulis adeò, in eorum gestionem nego-
tio-

K

tio-

tiorum, procuratores statuendi, codicillis,
kalend. Mart. anno 1289.

Clemens 5. Insuper *Clemens V.* priuilegium *Lucij III.* Pape comprobauit, ne quisquã Cisterciensis sodalitiij Magistros, fratres, domosue sacro anathemate vel interdicto ferire auderet.

Ioan. 22. Vetuit dehinc *Ioannes XXII.* Papa rescripto 8. kalend. Decemb. an. 1318. huiusmodi cœnobijs præfectos à Romano Pótifice obsequium detrectare Cisterciensis Abbatis, & œcumenici conuentus ordinis.

Benedict. 12. Quibus consequenter, *Benedictus XII.* successor edixit, è sacro mendicantium ordine transitum non patere ad Cisterciensem familiam, absque venia & indulgentia Celsissimæ Sedis, quæ huic constitutioni speciatim derogaret, litteris solemnibus, 4. Non. Quintiles, an. 1335.

Nicol. 5. Nec longa post temporum serie, *Nicolaus V.* Papa renouauit *Ioannes XXIII.* Pape decretum apud Constantiam, 7. kalen. Febr. anno 1414. ita Cisterciensibus fauorabile, *Quòd nullus qui de dicto ordine non existat, cuiuscunque alterius religionis, aut præeminentia, etiam Cardinalatus, Apostolica, vel alia auctoritate possit habere, nec impetrare quamcunque præsidentiam, gubernationem, administrationem, aut præeminentiam per se vel alios, in ordine Cisterciensi, aut membris eius, III. Non. Octobr. 1454.*

Sen.

Sensim inde Pius II. Papa sanxit, Cistertiij *Pius 2.*
 Archimandrite, & quatuor gradu proximis,
 ius esse, inferiores cœnobiorum Præsules, &
 Officiales ad publica ordinis comitia accire,
 singulosq; ad debiti æris annui collationem,
 ac iuuenum monachorũ in Academias mis-
 sionem vrgere ac compellere, tabulis, 7. Id.
 Sextiles, anno 1459. datis. Quibus præterea,
 reuocato in vsum Calixti III. priuilegio, ir-
 rita pronunciantur Pontificia cuncta bene-
 ficiariæ expectationis munera, commenda-
 tionis, reservationis, aut nominationis cuius-
 libet ad sacerdotia Cistertiensium, vnionis
 &c. etiam si per resignationem, & iuris cessionem,
 aut alias, etiam Cardinalibus, seu Officialibus cur-
 riæ concessa sint.

Iuxta hæc Sixtus IV. Papa, qui seculari- *Sixtus 4.*
 bus talium cœnobiorum fiducia minimè fa-
 uebat, binam legem promulgauit, regularis
 disciplinæ ordinis tutricem ac patronam, 4.
 Idus Mart. an. 1475. Quod monasteria commen-
 data & cõmendanda, post mortem cõmendatario-
 rum, plenè, liberè, & integraliter redeant ad om-
 nimodã ordinis dispositionẽ & provisionẽ: & quod
 nulli præficiãtur in Abbates, nisi p patres Abbates,
 seu per Cõmissarios & conuentus, iuxta antiquũ
 ordinis modũ: & q̄ promoti, sint de ordine. Item
 pensiones extinguantur per mortẽ eorũ, qui eas
 leuarint, nec in alios transferantur. Commenda-
 tary nullã habeant iurisdictionẽ seu executionẽ

in dictis monasterijs, quæ tota ad patrem Abbatem reducatur. Ita quod commendatarijs nec monachorum numeri taxatio competat, nec nouitiorum, receptio, nec benedictio in monasterijs: sed eius rei cura penes Abbates, aliosque Ordinis superiores remaneat. Cassentur insuper gratia expectatiua, reseruaciones, mandata, commende, nominationes, collationes, vniones, &c.

Hucusque de sacra Cistertiensium politia: ciuilibus autem & profana monasticæ rei prædiariæ curatio, æquè fautores nacta est, & adiutores Romanos Pontifices. Decimarum maximè immunitatem *Honorius III.* Papa irrogauit Cistertiensi familiæ, ex prædijs ante Concilium Lateranense partis, quæ illa suo impendio annuè inararent, præclaro rescripto [vi. kalend. Decembr. anno 1224.

Innocent.
4. Deinceps *Innocentius IV.* eidem indulgit, vt noualia in fundis, pro qua portione veteres decimas, perciperent; Lugdunensi in concilio Ecclesiæ vniuersæ, 3. Nonas Maias anno 1248.

Vrbanius
4. Porro *Vrbanius IV.* Papa omnium omnino decimarum præstatione liberos vacuosque iussit esse Cistertienses, Quinto Id. Maias anno 1260. Posthæc *Gregorius X.* extraordinarijs & indictinis decimis illos exempt, numerariaque alia quauis exactiōe.

In Lugdunensi Concilio Non. Aprilibus
an.

an. 1275. Ac sigillatim utique, *Eugenius III.* Papa monasticas stabilijt *B. Mariæ de Perse-*
nia possessiones, anno 1150. subiecta hac lit-
 teris clausula : *Sanè agrorum vestrorum, quos*
proprijs manibus aut sumptibus colitis, siue de nu-
trimenti vestrorum animalium, nullus à vobis de-
cimas exigere presumat. Generatim verò De-
 cumani muneris vocationem, quæ ordini
 data sit antiquitus, produxere *Martinus V.* & *Martin. 5.*
Xistus IV. vicissim ad latifundia, etiam post *Xistus 4.*
 Lateranam synodum comparata, bullato il-
 lius rescripto 9. kalend. Octob. an. 1423. Hu-
 ius autem 6. kalend. Octob. an. 1482. Deni-
 que postremi Romanæ Sedis Antistites no-
 uo diplomate fulcierunt antiqua illa maio-
 rum suorum in Cistercienses beneficia, *Gre- Gregor. 13*
gorius XIII. pridie Idus Iunias, an. 1574. ac
Xistus V. decimosexto kalend. Iunij, & septi- *Xistus 5.*
 mo Idus Iunias, anno 1586. Inter quos *Gre-*
gorius quoque, secundum *Pij IV.* & *V.* co-
 dicillas, sic interdixit *Commèdatarijs, eorumq;*
ministris, caterisq; personis secularibus, quouis ti-
tulo ipsius ordinis monasteriorum fructus proven-
tusvè percipientibus, ne templa & alia loca re-
gularia, & monachorum vsu destinata Abba-
tiarum huiusmodi & monasteriorum quomodo-
libet occuparent aut profanarèt, enuè in illis mu-
lieres cuiuscunq; conditionis introducerent, nec
se in bonis per monachos pro tempore deceden-
tes relictis, illorumve spolijs quomodolibet intro-

mitteret, aut bona ipsa sibi appropriarent. Sic fere
Renatus Choppin. Monasticorū lib. 2. tit. 1.

Cæterum ordinis Cisterciensis Priuilegia exstant seorsim typis edita, in quibus ista licet fusiùs legere.

Grata, immò necessaria fuit Cisterciensibus initio Ordinis, ob summam paupertatem à decimis soluendis concessa immunitas. Cùm verò postea auctis iam diuitijs isti priuilegio nihilominus infisterent, vnde querelæ aliorum Ecclesiasticorum oriebantur, à Petro Blesensi: Archidiacono eam ob causam redarguti sunt. Nam is, scripta ad eos prolixa & graui epistola, monuit, vt huic & aliis quibusdam priuilegijs cederent, quæ cum scandalo & iniuria aliorum coniuncta essent, comminatus excommunicationem, non quidem à se inferendam, vtpotè qui non esset eius potestatis: sed tamen procurandam in omnes, qui ipsis aliquid emerent aut venderent. Quid effecerit, mihi ignotum est, cæterum Cistercienses, non obstantibus huiusmodi priuilegijs, non esse immunes vbi que locorum, & nescio an vllibi, à soluendis decimis & exactiõibus nulli dubium est, & ipsi satis superque experiuntur. Et sanè æquum est grassante incendio, omnes concurrere ad ferendam aquam, & melius est, vt pereant aliqui quàm omnes.

Petrus
Blesensis
epist. ad
Cisterciens.

Quò

Quò vsque verò se extendat Exemptio monachorum Ordin. Cistertiensis, idem Choppinus lib.2. de Politia sacra titul.7. declarant: Varij, *inquit*, sunt monachorum cœtus, in quos vt nihil decernunt pro imperio Episcopi, sic Magistri ordinis censorium munus obeunt, non solum priuatis ac domesticis sacrarum familiarum institutis, verùm & principalibus & Rescriptis, Senatusque Consultis monasticam vitã comprobantibus. Nam Cistertiensi cœnobarũ ordini indultum est à Pio II. Sixto IV. & Innocentio VIII. Romanis Pontif. vt eius patres præfectique ordinis inuiserent inspicerentque singulos cœtus monasticos, tùm viriles, tùm muliebres. Nempè Cistertij Abbas, princeps ordinis, vel eo absente, alij cœnobiarchæ, quibus eam ille prouinciã delegarit. Præcipuæ autem visitantis partes sunt, antiqua regularis vitæ præcepta inter suos instaurare, suum monachis victum vestitumque præscribere, ac singulis conuentibus moderatum imponere æs annuum, quod in maiorum ordinis comitorum sumptus impendatur, in stipendia præceptorum monasticæ pubis, ac forenses controuersias de prædarijs profanisque rebus cœnobiorum. Talia verò Pontificum priuilegia Galliæ Rex districtè custodiri iussit, binis codicillis IV. Kalendas Sextileis, Anno 1542.

& postridie kalend. August. 1556. quos Lute-
tiana curia promulgauit, audito, consentien-
te & requirente Procuratore generali Regis,
13. kalend. Nouemb. eodem anno. Haecenus
Choppinus.

IMPERATORVM, REGVM, ALIO-
rumque Principum in Cistercienses
beneficia.

*Frideric.
2. Imp.* Aggrediamur nunc Cæsarea Regiaque
cenobitarum Cisterciensium priui-
legia. *Fredericus II.* Cæsar, qui Romana sce-
ptra tenebat, anno 1240. professus fuit in ce-
leberrima Cisterciensium Abbatum frequen-
tia, ordinis patronum se, assertorem ac vin-
dicem: eiusque sodalitio adscribi postula-
uit.

*Philippus
Pulcher
Rex Frã-
cie.*

Gallis verò Regibus *Philippus Pulcher* in-
signi beneficentia persecutus est Cisterciensem
familiam, authentico instrumento Quintili
mense anno 1304. dato. Eandem posthac
familiam Ioannes II. exemit forèni ciuilium
magistratum imperio, præterquam Bar-
censis ad Albam flumen Iuridici, velut mo-
nasticorum Iurium seruatoris, iudicisq; tu-
telaris, Rescripto ad libellum Clarauallen-
sis Abbatis, Ianuar. mense, anno 1361. Neque
officium hac in parte deseruerunt, *Ludouicus
IX. & Carolus* filius, seriatim Regis: vtpotè
qui Cistercienses monachos tributorum im-
muni-

*Ludou. 9.
Carol. 8.*

mun-